

STORTINGET

Innst. 628 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 189 S (2020–2021)

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2021/2022)

Til Stortinget

Sammendrag

Innledning

Regjeringen legger med dette fram for Stortinget en proposisjon om Reindrifftsavtalen 2021/2022, inngått mellom staten og Norske reindrifftsamers landsforbund (NRL) 17. februar 2021.

Reindrifftsavtalen 2021/2022, sluttprotokoll fra forhandlingene, fordeling av rammen og vedtatt mandat for beredskapsutvalgene i reindriften ligger som vedlegg til proposisjonen.

Reindrifftsavtalen 2021/2022 gjelder bevilgninger over statsbudsjettet kap. 1151 for budsjettåret 2022, og omdisponeringer mellom poster i 2021. Landbruks- og matdepartementet ber om fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til Reindrifftsavtalen 2021/2022 som er knyttet til bevilgninger i 2022.

Forslag som gjelder statsbudsjettet 2022, legges fram for Stortinget gjennom Prop. 1 S (2021–2022) for Landbruks- og matdepartementet.

Reindrifftsavtaleforhandlingene gjennomføres på grunnlag av Hovedavtalen for reindriften. Grunnlaget for reindriftpolitikken er Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter og Stortingets behandling av denne. I tillegg behandler Stortinget reindriftpolitikken to ganger i året; ved den årlige pro-

posisjonen om reindrifftsavtalen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet.

Sametingets innspill

Sametinget er observatør på statens side, og kommer hvert år med et innspill til forhandlingene. Innspillet er behandlet av Sametingets plenum.

Sametinget ba i sitt innspill om at avtalepartene prioriterte ulike tiltak som sikrer økonomisk utvikling i reindriften, både gjennom tiltak som kan øke inntjeningen per rein, og utvidelse av eksisterende tilskuddsordninger.

Sametinget ba om tiltak som sikrer den kulturelle bærekraften i næringen, herunder prioritering av tilskudd som bidrar til tradisjonell kunnskapsoverføring og sikrer tradisjonell driftsform.

Sametinget hadde også innspill knyttet til ivaretagelse av reindriften arealer, og ba om at distriktene blir satt bedre i stand til å ivareta reindriften interesser. Sametinget pekte på behovet for å øke kriseberedskapsfondet, opprette et klimatilpasningsfond, og behovet for et tilskudd til dyretransport. Sametinget ønsket en evaluering av tidligpensjonsordningen og tilskudd til tilpasninger for funksjonshemmede ved reingjerder.

Sametinget ba om at det ble gjennomført økonomiske støttetiltak som oppfølging av beitekrisen for å kompensere for inntektstap, ekstraordinære utgifter og lav kalvetilgang.

Gjennomføringen av forhandlingene

På grunn av koronapandemien ble både oppstartsmøtet og årets forhandlinger gjennomført digitalt.

Forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2021/2022 startet 15. desember 2020 med et oppstartsmøte mellom avtalepartene. I oppstartsmøtet presenterte Øko-

nomisk utvalg Totalregnskapet for 2019 med budsjett for 2020. Det ble også presentert en rekke utredninger bestilt av avtalepartene og gitt en statusrapport på flere ordninger finansiert over reindrifftsavtalen. Det ble gjennomført forhandlinger 2.–3. februar, 9.–11. februar og 16.–17. februar 2021. Partene kom til enighet om en avtale 17. februar 2021.

Kravet fra Norske reindrifftsamers landsforbund

Norske reindrifftsamers landsforbund overleverte sitt krav til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2021/2022 den 7. januar 2021. Kravet fra Norske reindrifftsamers landsforbund hadde en økonomisk ramme på 211,85 mill. kroner. Kravet innebar en økning på 62,35 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale på 149,5 mill. kroner. Dette utgjør en økning på om lag 41,7 pst. Figur 4.1 viser forholdet mellom krav og ramme for inneværende avtale de seks siste årene.

I sitt krav prioriterte Norske reindrifftsamers landsforbund følgende tiltak:

- Styrke distriktenes ressurser i arbeidet med arealsaker og lovpålagte oppgaver, og sikring av beitearealene.
- Kompensasjon for følgeskader av beitekrisen 2020.
- Opprette klimatilskudd for reindriften.
- Øke de direkte tilskuddene.
- Øke de frie midlene i Reindrifftsens utviklingsfond.
- Ordninger rettet mot sykdom, ulykker, omsorg og dødsfall utredes.

Den største økningen i kravet var på de direkte og kostnadssenkende tilskuddene. Endringene omfattet en ny ordning for tilskudd til slakt av simler, tilskudd til klimatiltak, kompensasjon for følgeskader av beitekrisen og en økning av eksisterende tilskuddsordninger.

Norske reindrifftsamers landsforbund foreslo å øke de frie midlene i Reindrifftsens utviklingsfond, og foreslo også nye formål disse midlene kan benyttes til. I tillegg ble det foreslått endringer i en del av de eksisterende ordningene under Reindrifftsens utviklingsfond. Norske reindrifftsamers landsforbund foreslo også nye ordninger under Reindrifftsens utviklingsfond. De største var opprettelse av en helsetjeneste for rein og stillinger for plankonsulenter i hvert reinbeiteområde som skal bistå reindriften i arealsaker.

Norske reindrifftsamers landsforbund foreslo ingen økning i velferdsordningene, men ville utvide ordningen for avløser ved svangerskap/fødsel til å gjelde adopsjon og en utvidelse ved flerfødsler. Norske reindrifftsamers landsforbund ønsket også at det skal etableres en arbeidsgruppe som skal gå gjennom tidligpensjonsordningen.

Norske reindrifftsamers landsforbund foreslo videre en økning i organisasjonstilskuddet. Kravet omfattet

også forhold som ligger utenfor reindrifftsavtalens ramme.

Statens tilbud

Staten la fram sitt tilbud 29. januar 2021. Tilbudet hadde en ramme på 152,2 mill. kroner, en økning på 2,7 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale.

Statens tilbud videreførte prioriteringen av de som har reindrift som hovednæring. Tilbudet hadde tre hovedprioriteringer: Ivaretagelse av reindrifftsens arealer, klimatilpasning og beredskap, og tiltak for å ivareta de norske reinbeitedistriktene som blir berørt av manglen på konvensjon mellom Norge og Sverige.

Ut over disse tre hovedprioriteringene ble også de direkte og kostnadssenkende tilskuddene prioritert, samt tilrettelegging for tilleggsnæringer knyttet til reindrift og tiltak for å legge til rette for et velfungerende marked for reinkjøtt. Samlet sett la staten gjennom sine prioriteringer opp til å styrke arbeidet med både å utvikle reindriffts næringen som en næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og å utvikle reindriften som en familiebasert næring.

Utviklingen i reindriften og enkelte viktige politikkområder

Reindriften som næring, kultur og livsform er på mange måter unik både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Reindriften representerer god ressursutnyttelse i marginale fjell- og utmarksområder. Den bidrar til næringsmessig mangfold, og er en sentral bærer av samisk kultur.

Reindriften har stor betydning for sysselsetting og næringsutvikling i det samiske reinbeiteområdet. Ikke minst gjelder dette for Finnmark, der 70 pst. av reindriften i Norge finner sted, men også i det øvrige samiske reinbeiteområdet er betydningen stor. Reindriften bidrar til utvikling av annen virksomhet, som slakteri og næringsmiddelindustri, ulike typer vare- og utstyrshandel, transport mv.

Utviklingen i reindriften er nærmere omtalt i kapittel 5 i proposisjonen. I kapittel 6 omtales enkelte viktige politikkområder, herunder bl.a. areal, klimatilpasning og beredskap, beitekrise i reindriften, kriseberedskap i reindriften, status for norsk-svensk reinbeitekonvensjon, utarbeidelse av kriterier for bærekraftsmålene i reindriffts politikken, individmerking, Chronic Wasting disease (CWD), tap til rovvilt og forslag til forskrift om reinmerker.

Koronapandemien

Den pågående koronapandemien har hatt særlig innvirkning på det reindrifftsbaserte reiselivet og bedrifter som tilbyr lærings og omsorgsbaserte tjenester i reindriften, samt den reindriften som utøves i grensestrøkene. Tidlig i pandemien ble det avklart at forsy-

ningssikkerhet er definert som samfunnskritisk. Dette inkluderer også primærprodusenten, herunder reindriftsutøveren.

Landbruks- og matdepartementet har hatt tett dialog med statsforvalteren for å sikre at reindriftsutøverne har fått god informasjon om de til enhver tid gjeldende smittevernstiltak. Det er også iverksatt tiltak for å redusere konsekvensene smittevernstiltak får for reindriftsnæringen, herunder unntak fra karanteneplik og innreiseforbud for aktive reindriftsutøvere i grenseområdene.

Nærmere om Reindriftsavtalen 2021/2022

Reindriftsavtalen 2021/2022 er den åttende avtalen regjeringen Solberg har kommet til enighet med Norske reindriftsamers landsforbund om. Avtalen vil tre i kraft 1. juli 2021 og gjelde til 30. juni 2022. Reindriftsavtalens ramme gjelder budsjettåret 2022.

Reindriftsavtalen 2021/2022 har en total ramme på 164,5 mill. kroner. Dette er en økning på 15 mill. kroner fra inneværende avtale. Avtalepartenes hovedprioriteringer er ivaretagelse av reindriftens arealer, kriseberedskap, og tiltak for å legge til rette for norske reindriftsutøvere som ikke kan bruke sine beiteområder i Sverige. Avtalepartene har også styrket de direkte tilskuddene og de frie midlene i Reindriftens utviklingsfond.

Avtalepartene viderefører satsingen på tilleggsnæringer i reindriften. Koronapandemien har hatt konsekvenser for reiseliv og arrangementer, og det blir viktig å få aktiviteten opp på samme nivå som tidligere år.

Avtalepartene er enige om å gjennomføre flere utviklings- og utredningsoppgaver. Det er satt av midler til å utvikle ny løsning for tilgjengeliggjøring av registret for de tradisjonelle øremerkene. Dette er en del av et større arbeid med å digitalisere reindriftsforvaltningen.

Det skal også utarbeides veiledningsmateriell for reindriftsnæringen. Det skal lages en mal for distriktsplaner, veiledning for distriktenes arbeid med arealsaker, mal for distriktenes beredskapsplaner, veiledningsmateriell og kursopplegg for tilleggsfôring, og kursopplegg for bruk av droner.

Det skal gjennomføres en ny arbeidstidsundersøkelse i reindriften, som skal ligge til grunn for Økonomisk utvalgs beregninger av sysselsetting i reindrift. Det skal gjennomføres en utredning av tiltak som kan sikre rekruttering og generasjonsoverganger, og strategier og tiltak for klimatilpasning i reindriften.

Avtalepartene er enige om å gjøre enkelte presiseringer i fagbrevordningen, slik at alle lærlinger som har rein i eget merke kan være tilskuddsberettiget.

Kriseberedskapsfondet styrkes med 4,5 mill. kroner, og avtalepartene slutter seg i hovedsak til anbefalingene fra arbeidsgruppen som gjennomgikk beitekrisen i reindriften i 2020.

Avtalepartene er enige om å styrke tiltakene for norske reindriftsutøvere som ikke har tilgang til sine beiter i Sverige. Tilskuddet til fôring og flytting utvides og økes, og det innføres tilskudd til juridisk bistand til ivaretagelse av norske reinbeitedistrikters tilgang til sine beiteområder i Sverige. I tillegg settes det av midler til kartlegging av norske reinbeitedistrikters historiske beitebruk i Sverige.

Avtalepartene er enige om å opprette et treårig pilotprosjekt for å etablere en helsetjeneste for rein. Avtalepartene tar stilling til vertsinstitusjon og mandat for prosjektet i løpet av første halvår 2021.

Det opprettes et treårig pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i arealsaker. Pilotprosjektet er et viktig tiltak for å styrke næringens kompetanse i arealsaker, og gi bistand til distriktene. Rådgivningstjenesten legges til Norske reindriftsamers landsforbund, og det etableres en styringsgruppe for prosjektet bestående av avtalepartene.

Avtalen viderefører prioriteringen av de som har reindrift som hovednæring. De direkte tilskuddene til reindriften videreføres, men det er gjort en rekke endringer i tilskuddene. Satsen for produksjonspremiene økes fra 36 pst. til 39 pst. i avtaleåret 2021/2022. Denne økningen er gjort på bakgrunn av den spesielle situasjonen reindriften nå er i etter beitekrisen i 2020. Avtalepartene øker også grunnlaget for avgiftspliktig salgsinntekt fra 1,0 mill. kroner til 1,25 mill. kroner per reinlag. Avtalepartene viderefører kalveslakttilskuddet.

Avtalepartene er enige om å endre ektefelle/samboertillegget slik at tillegget kun gis til siidaandeler der begge ektefellene/samboerne står oppført som ledere av siidaandelen.

Avtalepartene er enige om å utvide ordningen med etableringstilskudd, slik at den også omfatter reindriftsutøvere under 35 år som får opprettet egen siidaandel etter reindriftsloven § 11.

Avtalepartene er enige om en endring i særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel, slik at 50 pst. av siidaandelsleders inntekt må stamme fra avgiftspliktig salgsinntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke.

Avtalepartene er enige om at tilskudd til avløsning ved svangerskap/fødsel utvides til å omfatte adopsjon av barn under 15 år.

Avtalepartene er enige om å gjennomgå inngangsvilkårene i forskrift 20. juni 2019 nr. 865 om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag. Gjennomgangen skal gjøres av en arbeidsgruppe, og arbeidet skal ferdigstilles før forskriftsmøtet våren 2021. Det skal også utarbeides brukervennlige veiledere til tilskuddsforskriftene, der målgruppen er tilskuddsmottakerne.

Bevilgningen over statsbudsjettet kap. 1151 post 75 er styrende, og Landbruks- og matdepartementet kan, i samråd med Norske reindriftsamers landsforbund, justere satsene for holde forbruket innenfor bevilgningen.

Det vises til nærmere omtale av ordningene over Reindrifftsavtalen 2021/2022 i vedlegg til proposisjonen.

Forslag til endringer i statsbudsjettet 2021

Stortinget har bevilget 149,5 mill. kroner over statsbudsjettet kap. 1151 Til gjennomføring av reindrifftsavtalen i 2021, jf. Prop. 1 S (2020–2021) for Landbruks- og matdepartementet og Innst. 8 S (2020–2021). Det foreslås nå en økning av kap. 1151 post 51 Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet på 6,4 mill. kroner, mot en reduksjon av kap. 1151 post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd på 5,6 mill. kroner og post 79 Velferdsordninger på 0,7 mill. kroner.

Omdisponeringen på 6,4 mill. kroner fra kap. 1151 post 75 og 79 til post 51 skal disponeres i henhold til sluttprotokoll for Reindrifftsavtalen 2021/2022.

Øvrige budsjettforslag som det er redegjort for i denne proposisjonen, legges på vanlig måte fram for Stortinget gjennom Prop. 1 S (2021–2022) for Landbruks- og matdepartementet.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsunn Lyngedal, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Guro Angell Gimse, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Christer Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til Prop. 189 S (2020–2021) som omhandler Reindrifftsavtalen 2021/2022, inngått mellom staten og Norske Reindriffts-samers Landsforbund (NRL). 17. februar 2021. Proposisjonen gir oversikt over grunnlaget for reindrifftsavtalen, inneværende avtale, forhandlingene og innholdet i Reindrifftsavtalen 2021/2022. Proposisjonen gjør rede for utviklingen i reindriften, og noen sentrale politikk-områder knyttet til reindrift.

Komiteen viser til at reindrifftsavtalen ved siden av reindrifftsloven er de viktigste redskapene for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftpolitikken. Komiteen viser videre til Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter. Denne stortingsmeldingen om reindriftpolitikken var den første meldingen om reindrift på 25 år.

Komiteen merker seg at det er enighet mellom partene om en ramme for Reindrifftsavtalen 2020/2021 på 164,5 mill. kroner. Dette er en økning på 15 mill. kroner i forhold til inneværende avtale. Hovedprioriteringene er ivaretagelse av reindriften arealer, krisebered-

skap, og tiltak for å legge til rette for norske reindrifftsutøvere som ikke kan bruke sine beiteområder i Sverige. Avtalen innebærer en styrking av de direkte tilskuddene og de frie midlene i Reindriften utviklingsfond. Avtalens prioriteringer innebærer en betydelig styrking av næringens rammevilkår.

Komiteen merker seg at partene har lagt vekt på å styrke kriseberedskapen i reindriften. Kriseberedskapsfondet styrkes med 4,5 mill. kroner i 2021/2022, og det skal utarbeides maler for beredskapsplaner som distriktene kan ta i bruk.

Komiteen merker seg videre at partene er enige om flere tiltak for styrke reindriftnæringens arbeid med ivaretagelse av reindriften arealer. Hovedtiltaket er etableringen av et treårig pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste for arealsaker, som legges til NRL.

Komiteen viser til at beitekrisen vinteren og våren 2020 var krevende for reindriften, og at denne krisen har vært bakteppe for forhandlingene. På bakgrunn av konsekvensene av beitekrisen og forventningen om noe lavere slakting også i 2021 er satsen for produksjonspremien økt fra 36 pst. til 39 pst.

Komiteen merker seg at det er behov for å prioritere tiltak for å ivareta norske reineiere og reindriftsutøvere som ikke kan bruke sine beiteområder i Sverige. Tiltakene inkluderer blant annet en økning i satsen for føring, samt etablering av ordninger for juridisk bistand og kartlegging av historisk beitebruk i Sverige.

Komiteen vil understreke viktigheten av at reindrifftsavtalen viderefører arbeidet for å utvikle reindriftnæringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og påpeker videre viktigheten av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt. Komiteen mener tilskuddsordningene som styrker økt produksjon og omsetning, skal prioriteres, og at det skal legges til rette for de reineierne som har reindrift som hovednæring.

Komiteen viser videre til at det er viktig å sikre et stabilt reintall i samsvar med beiteressursene. Dersom faktisk reintall overstiger reintallet som er fastsatt i bruksreglene, skal det overskytende antall rein reduseres. I dag er det meste av beitekapasiteten utnyttet maksimalt. Reindriftnæringen må derfor øke produksjonen og lønnsomheten gjennom andre driftstilpasninger enn gjennom et økt dyretall.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2021 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1151		Til gjennomføring av reindriftsavtalen	
	51	Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet, økes med fra kr 42 400 000 til kr 48 793 000	6 393 000
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 95 800 000 til kr 90 145 000	5 655 000
	79	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 4 000 000 til kr 3 262 000	738 000

II

Stortinget gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den foreslåtte reindriftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2022.

Oslo, i næringskomiteen, den 1. juni 2021

Geir Pollestad

leder

Bengt Rune Strifeldt

ordfører

